

KIADJA AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” ♦ ♦ SZERKESZTI: UNGER EMIL DR.

Megjelenik egyelőre minden hó közepén.

AZ ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET tagjai ingyen kapják.

Nemtagoknak előfizetési díj:

Egész évre 8 aranykorona, fél évre 4 aranykorona.

Előfizetési díjakat és hirdetések az Országos Halászati Egyesület (Budapest, V, Országház-tér 11. II. em. 213.) fogad el.

Kéziratok és szakkérdések a szerkesztőség címére küldendők.

.....

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, M. KIR. HALÉLETTANI KISÉRLETI ÁLLOMÁS (II, DEBRŐI-ÚT 15. SZÁM.)

TARTALOM: Meghívó. — Hivatalos rész. — Tógazdaságok alkalmazottai és a munkásbiztosítás. — Az ezüstös balin és a ragadozó őn. báró Szurmay Sándor. — Halastavaink fontosabb madárellenségei. Dr. Keller Oszkár. — A folyóvízi ponty ivása. L. Kiss Aladár. — Vegyesek. — Árjegyzés. — Hirdetések.

M E G H I V Ó

az Országos Halászati Egyesület f. évi április hó 4-én, határozatképtelenség esetében április hó 12-én (hétfőn) d. u. 6 órakor az Országos Erdészeti Egyesület székházában (V., Alkotmány-ucca 6. sz. II. e.) tartandó

évi rendes közgyűlésére.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki bejelentések.
2. Titkár évi jelentése.
3. Új tagok felvételének megerősítése.
4. Számvizsgáló bizottság jelentése; 1924 évi zárszámadások felülvizsgálata. (Alapszabályok 11. §.)
5. 1925. évi költségelőirányzat megállapítása. (Alapszabályok 19. §.)
6. dr. Dobránszky Béla, alelnök pályadíjának odaitélése.
7. Indítványok. (Nyolc nappal a közgyűlést megelőzően írásban nyújtandók be.)

*

Vendégeket is szívesen látunk.

Budapest, 1926. évi március hó 15-én.

br. Inkey Pál
elnök.

*

Ez a meghívó a jelenlegi viszonyokra való tekintettel pótolja a külön meghívót, miután a lapot az Országos Halászati Egyesület minden tagjának megküldjük.

HIVATALOS RÉSZ.

A halászati törvény módosításáról és kiegészítéséről szóló törvényt a Kormányzó Úr Ófőméltósága szentesítette, s az mint az 1925. évi XLIII. törvény nyert a törvénytárban kihirdetést.

A törvény életbelépésének napját a 30. §. értelmében a földművelésügyi miniszter külön rendelettel fogja megállapítani.

A törvény teljes szövegének közlését következő számunkban fogjuk megkezdeni.

Tógazdaságok alkalmazottai és a munkásbiztosítás.

Régóta tisztázott kérdésnek tekintendő az, hogy a tógazdaság a mezőgazdasági termelés egyik ága, s hogy a tógazdasági munkások épen ezért mezőgazdasági munkások. Mégis a munkásbiztosító pénztár folyton kísérletezik, hogy a tógazdasági munkásokat biztosítás alá vonja.

Egy ilyen eljárásban hozott bírói ítélet szövegét, a nevek mellőzésével azért közöljük, hogy tógazdáink adandó esetben tudják magukat mihez tartani. Az ítélet a következő:

„P. 1295/1925/2. sz. A székesfehérvári kir. járásbiróság, mint munkásbiztosítási bíróság által képviselt felperesnek által képviselt székesfehérvári kerületi munkásbiztosító pénztár alperes ellen biztosítási kötelezettség iránt az 1925. évi március hó 26. napján P. 1295/1925. szám alatt beadott fellebbezéssel megindított perében az 1925. évi október hó 6. napján befejezett szóbeli tárgyalás alapján az alul megjelölt napon meghozta a következő *végítéletet*: A kir. járásbiróság, mint munkásbiztosító bíróság kimondja, hogy felperes tógazdasági alkalmazottai az

1907: XIX. t.-c.-en alapuló biztosítási kötelezettség alá nem esnek.

Indokok: A székesfehérvári ker. munkásbiztosító pénztár alperes 783/1925. sz. határozatában kimondotta, hogy a felperes halgazdaságaiban foglalkoztatott összes alkalmazottak az 1907: XIX. t.-c. 1. §. 2. pontján alapuló biztosítási kötelezettség alá esnek és felhívta felperest, hogy az ott foglalkozó és korábban foglalkoztatott alkalmazottait e célból 8 nap alatt jelentse be. Határozatát azzal indokolta alperesi pénztár, hogy a felperes által bérelt területen kereskedés céljából üzletszerűen foglalkozik halászattal, a halakat kereskedés útján hozza forgalomba: ekként az 1921. évi XXXIX. t.-c. 29. §-ának rendelkezései szerint halászatot üző őstermelőnek a m. kir. közigazgatási bíróság gyakorlata szerint sem tekinthető és ez okból alkalmazottait nem vonhatja ki az 1907. évi XIX. t.-c. 1. §. 2. pontján alapuló biztosítási kötelezettség alól.

Ezt a határozatot felperes az iratoknál elfekvő térti vevény szerint 1925. évi február hó 11. napján vette kézhez és ellene 1925. évi február hó 21. napján adott be fellebbezést.

A kellő időben beadott fellebbezésében és az annak folytán kitűzött szóbeli tárgyaláson felperes a megtámadott pénztári határozat hatályon kívül helyezését es annak a megállapítását kérte, hogy tógazdasági alkalmazottainak az 1907. évi XIX. t.-c.-en alapuló biztosítási kötelezettsége nem áll fenn, hanem ezek, mint gazdasági cselédek biztosítás szempontjából az 1913. évi XX. t.-c. hatálya alá esnek és az Országos gazdasági munkáspénztárnál biztosítandók. Tévedésen alapulónak mondja felperes az alperesi pénztárnak azt a jogi álláspontját, hogy az őstermelés keretébe tartozó halászzal foglalkoztatott gazdasági munkásokat csak azért minősíti kötelező biztosítás szempontjából az 1907: XIX. t.-c. hatálya alá tartozó ipari munkásoknak, mert a munkaadójuk oly jogi személy, aki bérelt területen üzletszerűen foglalkozik tógazdasággal. Az 1913. évi XX. t.-c. 2. §-ának 2. bekezdése ugyanis kimondja, hogy „a gazdasági cselédek az 1907. évi XIX. t.-c.-ben előírt betegségek és baleset esetére való biztosítási kötelezettség alá még abban az esetben sem vonhatók, ha az illető gazdaság számára ipari munkát teljesítenek.” A felperes szerint ebből nyilvánvaló, hogy az alkalmazottak biztosítási kötelezettségének szempontjából nem azt kell vizsgálni, hogy a munkaadó kicsoda, hanem azt, hogy a biztosítandó alkalmazott ipari munkás?, — vagy gazdasági cseléd-e?

Azt vitatta a felperes, hogy a tógazdaságaiban alkalmazott valamennyi munkása fogalmilag az 1907. évi XLV. t.-c. 1. §-ában meghatározott — gazdasági cseléd, kik komenciót kapnak és a haltermelési munkára nem alkalmas csónakokban a tógazdasággal kapcsolatos gazdaságban ugyanolyan gazdasági munkát végeznek, mint más gazdasági cselédek, akik ekként az 1913. évi XX. t.-c. 2. §-ának 2. pontja alapján az 1912. évi VIII. t.-c. 5. §-ára is figyelemmel, még akkor sem esnének az 1907. évi XIX. t.-c. hatálya alá, ha a gazdaság részére bizonyos ipari jellegű szolgálatot is végeznének. Tagadja azonban, hogy a haltermelés és a halászat, valamint az ezek keretében foglalkoztatott munkások ténykedése ipari munka volna. A tógazdaság ugyanis nem az őstermelés által nyújtott anyagok további feldolgozásaival foglalkozik, hanem csupán a természeti erők okszerű kihasználásával fokozza a termelést csak úgy, mint a telivéreknek, vagy a nemesített gabonának

tenyésztetei. Felperes szerint a tógazdaság őstermelő jellegén és az abban alkalmazott munkások minősítésén, még az a körülmény sem változtatna, ha a halakat a saját kereskedésében üzletszerűleg árusítaná: mert jelen perben nem az üzletben, hanem a halgazdaságnál foglalkoztatott alkalmazotról van szó, de egyébként is az általa kifogott halak üzletszerű elárúsítását a tőle teljesen külön álló jogi személy: végzi. Azt vitatta továbbá a felperes, hogy az 1921. évi XXXIX. t.-c. az üzletszerűen üzött haltenyésztetet csupán adóügyi szempontból tárgyalja; ezt a becsatolt 109651/1923. VIII. b. számú pénzügyminiszteri körrendelettel magyarázotlan minden körülmények között őstermelőnek minősíti és a m. kir. közigazgatási bíróságnak ugyancsak becsatolt 14489/1922. P. számú ítéletből kitetsző gyakorlat szerint megállapítja, hogy még a bérelt területen üzletszerűen folytatott halászat esetében is csupán az a kereskedői tevékenység esik forgalmi adó alá, amely a halaknak közvetlenül a fogyasztók részére való eladását célozza. Ellenvetette végül a felperes, hogy a haltenyésztetnek és az 1907: XIX. t.-c. 1. §-ának 2. pontjában példázva felsorolt foglalkozásoknak közös jellegzetessége meg nem állapítható és így ezen törvényhelynek épen a példákkal megvilágított intenciójából nyilvánvaló, hogy a tógazdasági alkalmazottak biztosítási kötelezettségét meg nem állapíthatja.

Alperes fellebbezéssel megtámadott határozata értelmében, annak indokai alapján kért ítéletet.

Annak előrebocsátása mellett, hogy az 1921. évi XXXIX. t.-c. 29. §-ában a határozatot csupán a forgalmi adó szempontjából tárgyalja és így nem alkalmazható annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy a tógazdasági alkalmazottak biztosítási kötelezettség tekintetében az 1907. évi XIX. t.-c. vagy az 1913. évi XX. t.-c. hatálya alá esnek-e? osztja a bíróság felperesnek azt az álláspontját is, hogy ez a törvényhely nem szünteti meg a halgazdaságnak az őstermelés fogalmi körébe való tartozandóságát és nem minősíti át azt az ipartörvény alá nem tartozó, de ipar, illetve vállalkozásszerűen üzött oly kereseti foglalkozásra, mint aminőket az 1907: XIX. t.-c. 1. §-ának 2. pontjában példázva felsorol.

A bíróság meggyőződése szerint egyébként az alkalmazottak biztosítási kötelezettsége szempontjából nem is a munkaadó körülményei vizsgálandók, hanem az, hogy az alkalmazottak az ő szempontjukból biztosításra kötelező munkával vannak-e foglalkoztatva.

Minthogy a felperesi tógazdaságok alkalmazottai nem vitásan, — mesterséges halastavakban, halak tenyésztésével és azok kihalászásával foglalkoznak, de a kifogott halaknak iparszerű feldolgozását (füstölést, konzerválást) nem végzik,

mert az 1907: XIX. t.-c. 1. §-ának 12. pontja szerint az őstermelés fogalmi körében tartozó haltermelés és halászat a biztosítási kötelezettség alá tartozó foglalkozások közé nem esnek, hanem csupán az azokkal összefüggő mellékiparágak;

mert a fenti tényállás szerint felperes alkalmazottai oly foglalatosságot, amely a haltermelés és halászat nyerstermékét (a halat) ipari jellegű munka által áruvá alakítana át, nem végeznek:

ki kellett mondani, hogy a felperes tógazdasági alkalmazottai az 1907: XIX. t.-c.-en alapuló biztosítási kötelezettség alá nem esnek.

Felperes ellenfelének a költségeken való marasztalását nem kívánta, ügyvédje díjának saját felével

szemben. való megállapítását hasonlóképen kérelemre mellőzte a bíróság.

Székesfehérvár, 1925. október 6-án.

Noszlopy s. k.
kir. járásbírói elnök.

Ezt az ítéletet a bíróság peresfelek képviselőinek jelenlétében 1925. évi október hó 6. napján kihirdette.

Noszlopy s. k.
elnök.

Az ezüstös balin és a ragadozó őn.

Irta: báró Szurmay Sándor, ny. gyal. tábornok.

Képzelnék el egy szép, formás, hosszúra nyújtott, nagyjában a fogashoz hasonló, inkább hengeralaku és csak kissé lapított halat, mely hal két oldalán és hasán ezüsthéyes fehér, háta pedig zöldeskék színű. Szemei és pikkelyei aprók, ellenben hegyesedő szája, kissé előálló alsó álla nagy és rablóra emlékeztető, bár szájában nincsen fog, csak éppen torokfogai vannak, mint a pontyok családjához tartozó többi társainak (ponty, compó, domolya stb.). Ez a hal Herman Ottó szerint nálunk 6—7 kilogrammos sulyt ér el, német írók, így Benecke és Heintz, 40—80 cm. hosszúság mellett 20—30 kilóra teszik maximális sulyát. Ily nagyságokban ez a hal természetesen csak ritkán fordul elő. Eddig a legnagyobb, amit ebből a fajtából fogtam, háromkilós volt. Ívás után — ami május—júniusban történik — halunk a nyár folyamán és szép őszi napokon igen szívesen fogadja a horgot és villámgyorsasággal, ügyesen veti magát prédájára. Főledele, mint ragadozó, az apró hal, békák, vizimadarak stb., de nem veti meg a rovarokat sem. Nagyságánál fogva és mert horgon megfogva vitézül védekezik, igen kedvelt és érdekes sporthal, bár husa jó ize mellett szájkás.

Ezt a halat Herman Ottó, Répássy és minden német szakiró *ragadozó őn*-nek, németül: Schied, Rapfen (Aspius rapax)-nak nevezi, csak Singhoffer József magyar halászmester „Hazánk halászata“ című könyvében és vele együtt a folyómenti halászok sokasága és a sporthorgászok egy része balinnak is elkeresztelték, illetve azzal cserélik össze, úgy hogy már-már ugyyszólván általánossá vált ez a hamis elnevezés, holott igen nagy különbség van a két hal között.* Az *ezüstös balin* vagy egyszerűen *balin* (németül: Güster, latinul: Abramis blicca) ugyanis teljesen másalaku hal. Az összetévesztésig hasonlít a dévérkeszeghez, csak hogy piros a szeme. Tehát rövid lapos hal, teljesen más életmóddal, mint az őn. Nem sporthal. Maximális sulyában is alatta marad a dévérkeszegnek, mert alig éri el a 1/2 kilogrammot, szemben az őn többszörösen nagyobb sulyával. Érthető az, hogy még a halászok is a balint a dévérkeszeggel tévesztik össze, de hogy a ragadozó őnt is balinnak nevezik, az igazán érthetetlen. Csak a balatonmenti halászok képeznek dicséretes kivételt, bár azok ismét a balint „keszeg“-nek nevezik.

Megnyerő, ezüstös fényű, nyújtott testével, szép formájával, adott esetben nagy sulyával is az őn a sporthorgásznak igen kedvelt hala, mely vehemensen és gyorsan támad minden mozgó és eledelnek hitt csalira,

* Magam is utolsó cikkemben (1. Nimród Vadászujság folyóévi 20. számát) balin-nak neveztem az őnt, mert Tolnán is annak nevezik és külön magyarázat nélkül nem volt célszerű ettől eltérnem, Ezentul nevezük ezt a halat mindig a helyes néven!

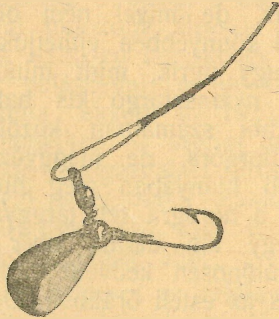
megfogása után pedig elkeseredett védekezésével igen élvezetes mulatságot szerez a horgásznak. Támadása előnyösen elüt a többi rabló halakétól, mert amint meglátja a prédát, mint a villám csap reá és egy nagy kanyarodással oldalt iparkodik tovább, nagyságához képest oly nagyot rántva a horgonyelet fogó horgász kezén, mintha készségével együtt őt is magával akarná vinni.

Fogási módja azonos azzal, amit a pisztráng fogásánál követünk, de mivel nem oly válogatós, mint utóbbi, sokkal könnyebben ejthetjük el. Bármily színű mülégyre éppugy ugrik, mint minden fajtájú fémforgóra vagy a nyársasforgó kis halacszkájára (lásd a Halászat régebbi számaiban közölt közleményeimet) és a krokodilforgóra, de meggyőződése az, hogy megfelelő csali hiányában meg tudjuk fogni ezt, a halat bármely a horogra tett tárggyal is, ha azt mozgatjuk, pl. egy kis darab fehér vászonnal, színes bőrrel stb. Különösen kedvenc tartózkodási helyén a kora reggeli és az esteli órákban. De megfogható az őn csukahorogra szerelt eleven halacszkával vagy annak egy testrézével is.

A gyakorlati életben szerzett tapasztalataim ezen a téren a következők: mülégygel igen sikeres és élvezetes a hal fogása; dacára ennek, én azt mégsem kultiválom, mert bár ezt a nagyobb őn is elkapja szívesen, mégis az a hiba van vele, hogy a legtöbb kifogott hal — ha 20—30 darabot fogtunk is — csak jó ujjnyi hosszú idei halacska és ha akad arasznyi hosszú vagy még nagyobb, az már eseményszámba megy. A legnagyobb őnöket a nagy Dunának forgós helyein — ahol az ember mindig látja is rablásukat — fogtam krokodil-, nyársas- és nikkeiforgóval. Egyet pedig régen csukára betett apró halacszkával, a Garam torkolatához közel egy csendes sarokban véletlenül. Mindezek 1 1/2—3 kilósak, tehát jelentékeny nagyságúak voltak. A fegfényesebb mulatságot szerezte azonban egy apró ezüstősforgó, mely csak akkora, mint a kisujjam körme, egy kicsiny reáakasztott horoggal; az egész egy szál selyembogárbél patonyra, vékony selyemzsinagra és pisztrángos horgonyélre van szerelve, a forgó fölött két arasznyira egy nullás söréttel, mely a forgót 2—3 arasznyira a víz színe alá viszi. Ez a kis készség a legtökéletesebb szerszám, mellyel valaha horgásztam. Gyártja pedig három nagyságban C. Farlow et Comp. London, Charles street 10, de kapható Huzellánál is Budapesten. Neve „disznóhátu légykanál“ (hog-backed fly spoon). Előnye, hogy bedobva és oldalt vagy felénk huzva gyönyörűen pereg, még pedig felváltva jobbra és balra, miközben fényesen világít és messze látható; soha a horog bele nem akad sem a zsinogbe, sem a fémes részbe, hanem mindig a helyén marad. Főelőnye azonban az, hogy az a hal, mely bekapja, többé nem szabadul meg, úgy megfogja az a csepp horog vagy a szája szélén, vagy a szájüregben, vagy pedig — rendszeren a nagyobb darabokat — a torok oldalán. Mindezen testrészek az őnnél oly inasak és kemények, hogy a kis horgot gyakran késsel kell kivágni. Oly biztosan fogja a halat, hogy száz darabból csak kettő szabadul le azáltal, hogy nagy ritkán a horog csak a bőrt kapta meg a szája szélén, mely vékony és kiszakad a legelső erélyes menekülési kísérletnél vagy a hal sulyánál fogva a kiemeléskor, ha szákkal nem tudjuk a vízből kivenni. Én a Farlow-féle forgók közül a legkisebbet használom, melyet természetes nagyságban az 1. és 2. ábrán is bemutatok. Az 1. ábrából kivehető a következő fontos részletek: a fémkanalat, a horgot és a kis forgót egy teljesen sima karika tartja össze. A forgó másik végén levő karikába be van fűzve a patony. A horog nem

kötéssel, hanem egyszerű ráakasztással kerül a karikára, mi célból a horog nyeles vége a halfüzötűhöz hasonlóan van készítve úgy, hogy egy fogással le lehet venni a készségről és más horoggal kicserélni, ha ez szükséges. A 2. ábra mutatja a készség helyzetét, amint a vízben huzzuk, amikor is a horog mindig a kis kanál alatt annak vájátában fekszik és felette a nyugtalan kis fém állandóan billeg.

1. ábra.

2. ábra.

A Tolna melletti holt Dunán átvezető hidnál ezzel a készséggel szeptember első napjaiban mindig a legjobb hajnali és esteli időben, 1—1½ óra alatt 13—28 darabot fogtam, melyeknek nagysága legalább akkora volt, mint a sósheringé, a nagyobbak pedig 80 dekát is nyomtak. Néhanapján csak ilyenek kerültek horogra, máskor pedig az apróbbak voltak többségben. Gyakran megfigyelhettem egy-egy egészen apró őnt is, mely szintén rácsapott a horogra, de sohasem kapta be, úgy, hogy nem fogtam ezekből egyet sem, ami ugyan nem zárja ki azt, hogy adott ritka esetben egy-egy ilyen is reáakad, de sérülése nem lévén nagy, az ilyen kár nélkül visszabocsátható a vízbe. Ez az őnfogás nem a legkedvezőbb külső körülmények között játszódott le. Az időjárás csak ritkán volt kedvező, mert legtöbbször szeles vagy esős idő zavarta a mulatságot. A víz sem volt teljesen tiszta, mert bár az áradásos nagy Duna aluról nyomta be az áradást az egyébként holt ágba, a víz mégis kissé megzavarodott. Legkellemetlenebb volt azonban, hogy a part széléhez nem lehetett menni, úgy hogy szákkal egyetlenegy nagyobb halat sem lehetett kiemelni, mindannyit a gyenge zsinegen és patonyon kellett a hidról vagy annak pillérjéről néhány méternyire a víz fölé emelve szárazra hozni. Ezt az őnt teljes megadással tűri, ha az ember elsősorban a fejét emeli ki a vízből, mert ennek megtörténte után már nem védekezik. Kedvező körülménynek mondható az, hogy egy kis áramlása volt a víznek, különösen a hid körül, miért is a balinok, melyek rendszeren a mederben szétszortan rabolnak, ez esetben a hid körül tartózkodtak.

Október 2-án estefelé 1½ órát töltöttem átutaztam a szarvasbögérről Szobon és felhasználtam ezt az időt, hogy felkeressem a nagy Duna egyik forgóját, ahol az őnök mindig igen vigan szoktak rabolni. Kétségtelen, a már hűvösre fordult idő miatt ottlétem alatt csak kettőt láttam, amint üldözték az apró hálnépséget, azokat meg is fogtam piciny készséggel. Az egyik 55, a másik

75 dekás volt. Ezek kifogása után nem volt több rablás és úgy látszik, őn sem maradt több azon a helyen.

Október folyamán, a hűvösebb idő beálltával az őn is elvonul a partoktól az apró halak után a mélyebb vizekre, úgy hogy ilyenkor már csak elvéve lehet ilyen mélyebb vizekből egyet-egyét, az igaz, most már csak nagyot, horogra keríteni. Legjobb fogási ideje kétségtelenül a nyár és a meleg ősz eleje, amely időben minden horgásztársamnak csak a legmelegebben ajánlhatom annak fogását, ha van módja és alkalma arra. Tiszta, szép és igen mulatságos fogási mód, mely azért is sok gyönyörűséget szerez, mert emlékeztet bennünket azon boldog időkre, amikor még pisztrángos patakainkban kultiválhattuk nemes sportunkat, mivel az eszköz és a fogási mód teljesen azonos a pisztránghorgászattal a különbséggel mégis, hogy az őn még biztosabban és vehemensebben támad és vadabbul védekezik, mint sokkal nemesebb társa.

Az őnt nagyobb folyóinkban, a Duna csendes ágai-ban és holt medreiben tiszta víznél rendszeren látjuk teljes nagyságában, amint a víz színéhez közel uszkálva préda után néz, de ha nem is látjuk a halat teljes nagyságában, látjuk rablásait ezekben a vizekben és tavakban is, amint az uszkáló apró halakra rácsap és azok szétrebbennek. Látjuk a hullámot hirtelen nagy kanyarodása nyomán, néha a loccsanást is, amit farkával okoz. Ebből már megítélhetjük a fogandó hal nagyságát és ehhez alkalmazzuk a készséget és annak erősségét. A fent leírt Farlow-féle kis forgóval (13 mm.) egyszerű, de erősebb fajtájú selyembogárbél patonyon és hajlékony pisztrángos horognyéllel sikeresen megküzdehetünk 1½ kilós őnnel is, ha szákkal tudjuk a horogra akadt halat kiemelni. Nehezebb hal fogására már ajánlatos a Farlow-féle 19 vagy 25 mm.-es forgónak, esetleg erősebb horoggal ellátott más, nagyobb forgónak (nyársas-, krokodil- vagy fémgorgónak) az alkalmazása hajlékony acél-drót patonyon és erősebb zsinegen.

Halastavaink fontosabb madárellenségei.

Irta: Dr. Keller Oszkár gazd. akad. rendes tanár.

(Befejező közlemény.)

Tavainkon, vizek környékén közönséges a fekete-nyaku vöcsök (*Podiceps nigricollis Brehm.*). Feje, torka, nyaka, felső teste fekete, szeme mögött nyaka felé széles sárga tollpamat látszik, szárnya szürkés, lába zöldesfekete. Költöző madár, kis csapatokban április közepén érkezik, fészke olyan, mint a bubos vöcsöké, de annál valamivel kisebb. Halakkal, vízi rovarokkal él és ha nagyobb számban lép fel, károsnak mondható.

A nálunk élő vöcskök közül megemlítem még a kis vöcsköt (*Podiceps nigricans Skop.*) is, amely azonban halastavainkban érzékenyebb károkat nem tesz. Kistestű madár, rövid egyenes csőrrel, bóbíta nélküli fejjel. Nyári tollzatában feje, torka, nyakának hátsó része barnásfekete, nyakának mellső része vörösbarna, melle és hasa szürkésfehér, háta feketésbarna, szárnyai, barnásszürkék, csőre fekete, lábai zöldesfeketék. Őszi tollzatában testének felső része barnásszürke, míg alsó része fehér. Nálunk gyakran látható azokon a helyeken, ahol előbb említett fajrokonai előfordulnak, azonban sohasem nagyszámban.

Halastavaink madárellenségeit oly módon pusztíthatjuk, ha rendszeresen vadászuk őket, vagy költéskor

fészkeiket romboljuk össze, amikor tojásaik, fiókáik is elpusztulnak. Igen jól alkalmazhatunk különböző fogókészülékeket, csapdákat is ellenük, amelyekbe csalétekül halat teszünk.

A bubos vöcsök igen nagyszámban él hazánkban és a Kisbalatonban, a Velencei tavon igen közönséges. Költöző madár, március, április hónapokban jön vissza teletől helyéről és szeptemberben távozik el tőlünk. Fészke közvetlenül a víz felszínén uszik s csak pár szál száraz növényi rész köti az ingó nádhoz. Nyár végén a bubos vöcsök megvedlik és új tollazatot kap. A bubos vöcsök leginkább halakkal táplálkozik s csak elvétve eszik nagyobb vízi rovarokat, férgeket és növényi részeket. Ahol nagyobb tömegben előfordul, nagyon káros és nem érdemel kiméletet.

Valamivel kisebb a bubos vöcsöknél a *vörösnnyaku vöcsök* (*Podiceps griseigena* Bodd.), amelynek tollbóbitája nem kétágu, gallérja nincs, míg tarkó és pofatollai üstökösök. Álla, torka ezüstszürke, nyaka elől élénk gesztenyevörös, fejeteteje, nyakának felső része, háta fekete, begye és alsó teste ezüstfehér, lába szennyessárga. Mindenütt, így hazánkban is gyakori, de kisebb számban költ, mint előbbi fajrokona. Életmódja, fészke és tojásai hasonlóak a bubos vöcsökéhez, azonban tojásai annál valamivel kisebbek. Április első napjaiban érkezik hozzánk, kisebb rovarokkal, halakkal és vízi csigákkal él és ez is károsnak mondható.

A folyóvízi ponty ivása.

Irta: L. Kiss Aladár.

(Utánnomás tilos.)

A ponty ivásának taglalása nem tartozik ugyan szorosan a horgászat körébe, de az eszmék tisztázása érdekében nem mulaszthatom el annak fölemlítését, melyet egy halászmester szájából hallottam és amely tapasztalat már ujszerűségénél fogva is lekötötte figyelmemet.

Tapasztalata és bemondása alapján azok a folyóvizekben tartózkodó pontyok, melyek az első tavaszi áradások alkalmával bármely oknál fogva nem tudtak elívni és a következő, nekik kedvező alkalom, mondjuk május hónap helyett azon év július vagy augusztus hónapban kínálkozott számukra az elívásra, az ezen utóbbi hónapokban az ikrákból életre kelt pontyivadékok is már a jövőben július vagy augusztus hónapokban fognak érettségük beálltával elívni, tehát nem az első ízben május hónapban jelentkező tavaszi áradáskor.

Mielőtt ezen bemondás horderejére tüzetesen rámutatnék és a magam szerény véleményét is sorokba vetném, talan nem leszek unalmas, ha a pontynak ivására nézve, bizonyos tudott, de idetartozó dolgokat az eset érdemére nézve felhozok.

A ponty ivásának rendes időszaka, amely, mint tény van megállapítva, az első tavaszi áradás idejére esik. A tavaszi áradások indító okai azonban sohasem kizárólag az esőzésekből keletkeznek, hanem a folyók forrásvidékein elterülő hegyek hóolvadásaiból.

Ahogy a tavaszi meleg légáramlatok jelentkeznek, olyan arányban és időszakban mutatkoznak a folyók áradásai és az természetes is, hogy ahány folyó, annyi különböző naptári időszakban hozza le a hóolvadást, mert ezt mindig az illető vidék klímája határozza meg.

Ha a folyónak forrása körül a tavaszi meleg légáramlatok lassan növekvő százalékkal emelkednek, az azon vidék vízgyűjtő medencéje csak gyenge, elmosódó

áradást hoz le, mely alkalomkor a torkolatához közeledő folyónak inkább sebes, mint megdagadt vize nem alkalmas az ivásra készülő pontynak. Épúgy nem megfelelő a tavaszi áradás az elívásra, ha a tél folyamán kevés hólerakodás volt és ilyenkor a korai nyári áradások (kiadós esőzések) lesznek alkalmasak a pontyok nagy hanyadának az elívására.

A hirtelen beálló meleg tavaszi napok azonban a hóolvadásból kifolyólag olyan tömegben vezetik le a vizet, hogy attól a folyók megduzzadnak, elöntik az ivásra alkalmas árterületeket, magasabb töltésekkel nem védett alacsony fekvésű mezőket és ilyenkor a pontyok tömegesen lepik el ezen sekélyebb vízzel elárasztott helyeket, hogy természeti ösztönüknek eleget tehessenek, annál is inkább, mivel az elárasztott területeken a víz magassága nekik megfelel, hamar felmelegszik s így a pontyok ivása is minden zökkenő, megakasztó momentum nélkül gyorsabb lefolyású.

Ha az ember figyelemmel kíséri több éven keresztül a magalakta vidéken áthúzódó folyó tavaszi áradásának jelentkezését, pontos följegyzéseiből észreveheti, hogy az évenként, néha kevés eltéréssel ugyanazon időszakra szokott esni.

Fel kell tételeznünk most már, hogy a pontyok tömegeinek elívási ideje, kell, hogy ezen időszakra, vagyis az első tavaszi áradásra essék, annyival is inkább, mivel a ponty terhesége idején ugyszólva beteg és ilyenkor keresve-keresi az első alkalmas magasabb vizállást, hogy a kiöntésekben elívhassék.

De bármilyen alkalmas is a viznek magassága, hogy a ponty azt felhasználva, a kiöntésekre és füves árterületekre kijuthasson, mindig vannak olyan akadályok, melyek őt az elívásában késleltetni fogják.

Mindezt észrevehetjük akkor, midőn az első tavaszi áradáskor meleg, napsütéses idők járnak és ilyenkor, ha kísétálunk a határba, hol a pontyok zavartalanul lehetnek, azok ezreit vehetjük észre, amint az iváskor a viznek szokatlan csobogását halljuk. Az ellenkezőjét tapasztalhatjuk azonban, ha a tavaszi áradás megérkezésekor még hűvösebb napok vannak vagy esetleg az ég beborult. Ilyenkor a pontyok sem nyüzögnek úgy a kiöntött sekély vizü lapályokon, hanem várnak és megtörténik, ellenére annak, hogy megfelelő ivási területük van, a hűvösebb időjárás miatt tartózkodnak az elívástól. És hogy közben az apadás is beáll, visszahúzódnak a folyó medrébe anélkül, hogy egy nagyobb százalékuk elívott volna.

Az elívást azonban még más körülmény is hátráltathatja. Ilyen ok például, hogy a pontyok felvonulása az ivásra alkalmas területekre nem egyöntetű és nem egy része kerül abba a helyzetbe, hogy mire felérne a megfelelő ívóhelyre, a víz már apadásnak ne indult volna, azaz az áradás gyorsabb lefolyású volt s így kénytelen az ikrákat még magában tartani és várni a legközelebbi beálló alkalmas időre.

Az ivásra érett pontyot késleltetheti még valamely betegsége, vagy a mi sokszor előáll, hogy nádállal van tele. Ezen utóbbi esetre nézve, hallottam ugyan azon észrevételt, hogy a nádálytól szenvedő pontyot inkább sietésre, nagyobb ut megtevésére készíti. Nézetem szerint ezen megjegyzés tévedésen alapszik, amennyiben a nádályos ponty szenved, igyekszik magáról azt minden alkalommal lerázni, hozzádörgölgödzik minduntalan a partok vízbenyuló buckáihoz és mindez csak késlelteti őt a szabad, esetleg gyorsabb tempójú uszásban. Saját szememmel láttam egy ízben évekkkel ezelőtt, midőn a nádálytól vért veszített ponty, gyengülő erejével

is a partnak széléhez dörgölődött, hol vízbe merülő fűzsombékok voltak, hogy magáról a nadályt eltávolítsa, de fogyó erejével nem volt arra képes, amennyiben mindig féloldalra billent. S amidőn lassan a víznek széléhez közelítem, hogy megszabadítsam kinzó élősdijétől észrevett és minden erejét összeszedve, a víznek közepe felé evickélt, de annyi ereje már nem volt, hogy a víz alá tudjon merülni. A víznek sodra azután a vízszintjén magával vitte.

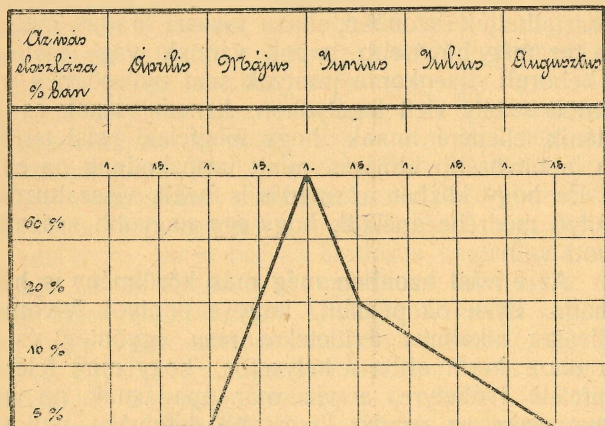
A felhozott esetekből látható, hogy a pontyoknak egy bizonyos hányada nem fog elívni az első alkalmas tavaszi ívási időben, hanem ezen folyamat későbbi időszakra tolódik el.

Most már anélkül, hogy ezen részemről elmondott és a pontyok életmódjára és fejlődésére okvetlen behatással lévő idegen megfigyelésre egyelőre véleményt kockáztatnék meg, csak önmagamnak teszem föl a kérdést, hogyha ezen észlelt dolgot alapul fogadnók el, vajjon milyen tilalmi időszakot kellene a ponty ívásának törvényes védelmére megszabni?

Két alternatívát kell magunknak ez esetben felállítani.

Tudniillik vagy egyáltalán nem szabadna a pontyot eleméből kifogni a tavaszi és nyárelőtti időszakokban, amennyiben tény és való, hogy a pontynak ívási ideje nem koncentráldik egy rövidebb időszakra és az ívása — tekintve a minden évben előálló akadályokat és a pontyoknak, különösen az ívás előtt megnyilatkozó, sokszor magyarázatlanul maradó sajátságos természetét — elhúzódik az augusztusi hónap kánikulás hetéig is. Igazolnom kell ezen kitételemet azzal, hogy ikrás pontyot még augusztus hó elején is, nem egy ízben fogtam.

Mindezekből magától értődik, hogy a pontyok körülbelül augusztus hó közepével fejezik be ívásukat, melyet, hónapokra elosztva és százalékban kifejezve, a valóságot megközelítő következő diagram mutat:

Az ívásnak a diagrammtól eltérő százalékszerű eltolódása pedig általában április 15-től június 15-éig mehet végbe, amit az első tavaszi áradásnak korai vagy késői fellépése idéz elő, de ez az időbeli különbség nem több egy-két hétnél. Hogy a már elívott pontyok tömegei június 15-től—július 15-ig visszavonulnak ívási területük körzetéből megfelelő helyükre, számos évnek tapasztalatai igazolják.

Együttel ne felejtjük el, hogy a nagy (4—10 kilós) anyapontyok sohasem mulasztják el az első tavaszi áradáskor beállott alkalmas időt, amennyiben erejüknel fogva gyorsabban és nagyobb távokat tudnak beuszni az az ívási terület felkutatására, de az első is, hogy az

elívás után, kevés késlekedéssel, (hosszabban tartó magas vizálláskor) — sietve térnek vissza mélyebb vizekre.

Egy 1925. évi példa is erre mutat rá.

Július hó 12-én a Rába torkolatában nyolc méter magas vizállás mellett harcsáztak a víz közepén, földigilisztával, bekarózott ladikból. A nagyobb csomó csalít egy 10—12 kilós anyaponty kapta el, melyet ellenére annak, hogy a vastag harcsázó nyelet is eltörte az óriási nyomás alatt, midőn szökni próbált, mégis sikerült kifogni. Megállapítottuk, hogy egy teljes erejében levő elívott anyaponty volt, amely, miután a magasállású víznek apadását érezhette, igyekezett le a Nagy-Dunára. A szép példány miután a tilalmi idő még védte, több nézőnek hangos csodálkozására vissza lett adva vízi birodalmának. Az akkor volt magas vizállás enged arra következtetni, hogy ilyen kifejelett anyaponty területünkön még található volt. És hogy a folyóvíz közepén a víznek tulajdonképeni folyásában akadt horogra, mutatja, hogy ezen nagy ponty, a rendes időszaktól (május—június) eltérőleg ugyan, de már elvonulóban volt. Pár napra rá azután a Rábán erős apadás jelentkezett.

A másik alternatíva pedig, hogy a tilalmi időszakot évenként és vidékenként meghatározva, *befejezettnek kell tekinteni az első tavaszi áradás után*, mely nálunk legkésőbb május hónapnak első két hetében jelentkezik. A tilalmi időszaknak enyhítésével pedig, ennek ellen-súlyozására, a pontynak ívási idejére és a pontyivadék hathatós védelmére kell a fősulyt fektetni.

Miután pedig az első felhozott rendszabály már nemzetgazdasági szempontból is lehetetlennek látszik, (melynek bővebb kifejtése és megindoklása másik cikk keretébe tartozik), helyes felfogásból indult ki az utóbbi években rendszerré vált azon magasabb rendelkezés, hogy a folyóvizeken a rablóhalaknak (harcsa, csuka stb.), az általános tilalmi időszakba eső túlhoszu védelmi idejének megrövidítése ellenében megfelelő mennyiségű nemes halivadék (süllő, ponty) elhelyezése lett felügyelet mellett kötelezővé téve.

A ponty ívásának biztosítására és az ivadékok védelmére az 1925. évi XLIII. törvénycikk azonban már erős rendelkezést ad és az 1888. évi XIX. törvénycikk módosítása égető szükségé vált.

Körvonalazva a ponty ívásának százalékszerű alakulását, rátérhetek a pontynak azon különleges ívási határára, mely a hallottak alapján ezen cikk megírására készített.

(Folyt. köv.)

Félszázados tisztviselői és negyedszázados igazgatói jubiléum.

Mint lapzártakor értesülünk, *Bariss Gyula*, a Balatoni Halászati Társulat igazgatója e hó 3-án ünnepelte szűk családi körben közszolgálatba lépésének *ötvenedik* és a társulat igazgatójává történt megválasztásának *huszonötödik* évfordulóját. A jubiléumst a balatoni halászati jogtulajdonosok, barátai és ösmerősei köréből számosan keresték fel szerencsekívánataikkal, amelyekhez mi is tiszta szívből csatlakozunk.

Szerezzünk új tagokat az Országos Halászati Egyesületnek!

VEGYESEK.

A sirályok kártétele a pontyos tavakban. Amint nálunk, úgy Németországban is panaszkodnak a halászok és a tógazdák a sirályra. Egy tógazda, Th. Schulze-Samitz írja: „Mi halászok és tógazdák kivétel nélkül természetbarátok vagyunk, s így gyakran igen nehezünkre esik az is, ha a halászatra káros állatokat kell irtanunk. Ámde itt csak két eset lehetséges. Vagy kiméljük a halászsast, sirályt és más káros vízi madarat és lemondunk az intenzív halgazdálkodásról, vagy pedig halainkat kiméljük és védjük meg a kártokozók lelövésével és csapdák állításával. A Liegnitz melletti Kunitzer See „Sirály-szigetén“ (Möweninsel) több mint 10.000 sirály tanyáz. Csupán ezek a madarak, ha nagy-számban vannak jelen, kétségessé tehetik a pontytenyésztés védelmezőségét. Tavasszal, hideg keleti szelek mellett, mikor a víz tiszta és állásztó, méter mélységre is alábuknak a sirályok és sohasem hibáznak. 15 darab lelőtt sirály közül csak egy akadt olyan, melyben egy ponty volt, 14-ben ellenben 6-8 darab; egyetlen sem akadt, melyben halat nem találtunk volna. A gyomor, zuza, sőt a nyak is telve voltak hallal.

Ebben a dologban tehát teljes szabadságot kell kapnunk, hogy védekezhessünk. Még a golyák ellen is, ha ez utóbbiak kisebb haltenyésztő telepeket tönkretesznek. Természetvédő egyesületekben napilapokban és a nép legszélesebb köreiben történő felvilágosításra lenne szükség ebben a kérdésben.

E madarak kártétele nem lenne annyira érezhető, hogyha az összes mocsarakat lecsapolnák és a folyóvizek mind szabályozva lennének. (Mitteilungen der Fischerei Vereine für die Provinzen Brandenburg, Ostpreussen, Pommern und für die Grenzmark Bd. XVII. No. 14. 1925 P. 331.)“

A magunk részéről ehhez csak annyit fűzünk, hogy a sirályoknak vagy éppen a golyáknak kártevését kivételeseknek tartjuk. — A szerk.

A halastavak trágyázási kérdésének újabb haladásáról tartott előadást a kir. magy. Természettudományi Társulat chemiai szakosztályának február hó 23-ikái ülésén dr. Maucha Rezső kir. adjunktus. Előadó ismertette a halastavak trágyásánál alkalmazott újabb módszereket, az azokkal elért eredményeket és azokat az elméleti szempontokat, melyek a trágyázás keresztülvitelénél irányadók. — Mindezeket népszerű formában a januári halászati tanfolyamon ismertette az előadó.

Árjegyzés. A Halbizományi és Halértékesítő r. t. és a Zimmer Ferenc halkereskedelmi r. t.-től nyert értesülés szerint február hó folyamán a nagybani halarak kilogrammonként a következők voltak:

Édesvizi élő ponty	nagy	31.000—33.000 K
	közép	29.000—30.000 "
	kicsi	25.000—28.000 "
" jegelt "	nagy	22.000—25.000 "
	közép	18.000—21.000 "
	kicsi	15.000—17.000 "
Fogassüllő	1·7 kg.-on felül	75.000—90.000 "
	1·0—1·7 kg.-ig	55.000—70.000 "
	0·5—1·0 kg.-ig	40.000—55.000 "
Élő harcsa 2 kg.-on felül	10 kg.-on felül	60.000—80.000 "
	5—10 kg.-ig	40.000—65.000 "
Jegelt harcsa	5—10 kg.-ig	40.000—55.000 "
	2—5 kg.-ig	40.000—50.000 "
	nagy	25.000—35.000 "
Csuka	közép	22.000—25.000 "
	kicsi	16.000—25.000 "
	Balatoni keszeg és garda	4.000—8.000 "

A kereslet a hó második felében kissé megélénkült, egyébként az irányzat lanyha.

A lap kiadásáért felelős: Dr. Unger Emil.

HALÁSZMESTER

hosszabb tógazdasági szakismerettel
családi okból helyet változtatva **állást**
keres. Helyét bármikor elfoglalhatja.

Tilmann György halászmester
Balatonföldvár.

HALTENYÉSZTŐ és HALKERESKEDELMI R.-T.

Eladunk és vásárlunk 1 és 2 nyaras
nemes, gyorsnövésű, továbbtenyésztésre
::: alkalmas pontyivadékokat. :::

Nyomban szállítható anyaggal rendelkezünk.
Szállításokat garancia mellett vállalunk.

BUDAPEST V., BÉLA-UTCA 8. SZ.

EGYNYARAS NEMES PONTYIVADÉK

vrászlói tógazdaságból származó tenyészhalak ivadéka,
összesen 1,000 kg, darabonként tízdekás sulyban,

KAPHATÓ A

FÖLDBÉRLŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
PÉLPUSTAI FŐINTÉZŐSÉGÉNél

SZABADHIDVÉG, SOMOGYMEGYE

F. W. LÜHRIG A.-G. GÖTTINGEN SPORT- ÉS HORGÁSZÓ-ESZKÖZÖK GYÁRA

Világos és sötét bambusz-, Hickory-, Grenhart- és gerely-
fából készült, valamint Tonkin-horgászbötkök, dobó-, fonó-
és csukahorgászásra szolgáló hasított horgászbötkök, fa- és
fémcsévék, olasz és közönséges fonócsalik, mesterséges
csalétek halak és legyek, mindenfajta pedzók és horgok,
elsőrendű kender- és selyemhorgászsínorok, halaskosarak
és vedrek, kender- és drótszákok stb. különleges gyártása.

KÉPES ÁRJEGYZÉKET KIVÁNATRA, MINTÁT SZÁMLA ELLENÉBEN KÜLDÜNK KÉPVISELŐT KERESÜNK.

HALTENYÉSZTŐ ÉS HALKERESKEDELMI R.-T.

Központi iroda:
BUDAPEST, V., BÉLA-UTCA 8.

Telefon 79-46. és 113-52.

Budapesti kereskedelmi telep és raktár:
BUDAPEST, IX., ERKEL-UTCA 3.

Telefon nappal: József 48-48, éjjel: Budafok 128.

Veszünk és eladunk mindenfajta halat minden mennyiségben, szállítunk saját tőgazdaságainkból kitenyésztett gyorsnövésű, nemes egy- és kétnyaras tenyészpontyot és tenyészanyagpontyokat.

HALÁSZHÁLÓK

legjobb minőségű, 3-2-sodratú, hosszú-szálú kenderfonalból készült, úgyszintén, halászkötelek, inslég, horog, halászcérnák készen és megrendelésre kaphatók.

HIRSCHFELD ÁRMIN

DEBRECEN, JÓZSEF KIR. HERCEG-U. 38.

HALÁSZHÁLÓ

puha inslég
és kötél, hálófonal,
parafa-alattság, reb-
zsinór

minden mennyiségben kapható

ÁDÁM MIKSA RÉSZV.-TÁRSASÁGNÁL BUDAPEST

Főüzlet:

IV., Ferenc József-rakpart 6-7.

A Ferenc József-híd és Erzsébet-híd között.

Telefon: József 61-48.

Fióközlet:

VII., Thököly-út 16.

A Keleti pályaudvar indulási oldalával szemközt.

Telefon: József 61-17

Központi iroda:
BUDAPEST,
V., Alkotmány-utca 20.

Halászati és gazdasági felszerelések:

halászcsonakok, haltartók, csónakbárkák, apacsutok, nádvágókések, csákiyák, húzó- és kormányvezetők (kőrisfából), sport- és luxuscsónakok, evezők. **Kötélárúk:** ruhaszáritókötél, rudalókötél, nyakló, marha- és borjúkötél, istráng, szántógyeplű, nyereg stb. gyártása és eladása

Az árúk kiválóságáról
személyesen
meggyőződhet!

HIRMANN ISTVÁN IPARTELEPEI VÁC

Telefon: 179-51. KÓSDI-ÚT 52. • (Vasút mellett.) • TELEFON 72. Kérjen árajánlatot!

ZIMMER FERENC HALKERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRS.

BUDAPEST
KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK

TELEFON { Közp. Vásárcsarnok: József 48-94.
Iroda Vámház-körút 13. " 35-39.
Fiók-üzlet József-tér 13. " 150-65.

Veszünk és eladunk bármily mennyiségű élő és jegelt halat.

HALÉRTÉKESÍTŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

HALNAGYKERESKEDEÉS

TELEFON nappal: JÓZSEF 113-54.

BUDAPEST

TELEFON éjjel: JÓZSEF 49-06.

ÁRUSÍTÓ HELY:
IX., KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK

KÖZPONTI IRODA:
V., SZÉCHENYI-UTCA 1.

TELEFON: 154-44, 154-45.

TELEP ÉS IRODA:
IX., CSARNOK-TÉR 5. SZÁM.

MEGVESSZÜK tőgazdaságok egész haltermését, SZÁLLITUNK a Magyar Tőgazdaságok Részvénytársaság kezelésében levő tőgazdaságokból elsőrendű gyorsnövésű cseh és bajor egy- és kétnyaras pontyokat, anyagpontyokat s minden más tenyészhalat és megtermékenyített fogassüllőikrát, valamint etetési üzemre berendezett tőgazdaságok részére különféle haltakarmányt.